

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 888/2567

พนักงานอัยการคดีศาลแขวงลพบุรีโจทก์ นาย ส.โจทก์ร่วม บริษัท ม. กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4, ป.อ. มาตรา 83, ป.อ. มาตรา 56, ป.อ. มาตรา 91, ป.อ. มาตรา 29, ป.อ. มาตรา 78, พ.ร.บ.ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4, ป.วิ.อ. มาตรา 40, ป.วิ.อ. มาตรา 44/1

ย่อ / หลักกฎหมาย

จำเลยทั้งสองมีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 (1) (2) และ (5) ประกอบ ป.อ. มาตรา 83 ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาให้รื้อการกำหนดโทษและคุมความประพฤติของจำเลยที่ 2 ไว้ มีกำหนด 2 ปี และกำหนดเงื่อนไขในการเฝ้าระวังโจทก์ร่วม โดยให้จำเลยทั้งสองชดใช้เงินตามเช็คที่ค้างชำระอยู่แก่โจทก์ร่วมภายในระยะเวลาการกำหนดโทษ โดยให้ชำระทุก 3 เดือน นับแต่วันฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 เป็นต้นไป โดยนำมาวางต่อศาลชั้นต้นหรือโดยวิธีการที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรกำหนดตาม ป.อ. มาตรา 56 วรรคสอง (10) แต่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มิได้ระบุว่าจำนวนยอดหนี้ตามเช็คพิพาทที่ค้างชำระอยู่เป็นจำนวนเท่าใด จึงเป็นการยากที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ ทั้งจำเลยทั้งสองได้โต้แย้งมาโดยตลอดว่าได้มีการชำระหนี้เงินต้นบางส่วนแก่โจทก์ร่วมแล้ว โดยโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของโจทก์ร่วมหลายครั้งตามเอกสารหมาย ล.1 ถึง ล.4 แม้ศาลล่างทั้งสองจะฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองได้ชำระหนี้ต้นเงิน แต่จำนวนยอดหนี้ที่จำเลยทั้งสองจะต้องรับผิดชอบใช้แก่โจทก์ร่วมมีเพียงใดนั้น โจทก์ร่วมจะต้องไปฟ้องร้องบังคับเป็นคดีแพ่งต่างหาก ซึ่งในการพิจารณาคดีแพ่งดังกล่าวศาลไม่จำเป็นต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีนี้อันเป็นคดีอาญา เนื่องจากการฟ้องร้องคดีแพ่งดังกล่าวเป็นสิทธิเรียกร้องที่ไม่ต้องอาศัยมูลความผิดทางอาญาตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 แต่อย่างใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า คดีแพ่งดังกล่าวมิใช่คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ไม่อยู่ในบังคับบทบัญญัติมาตรา 46 แห่ง ป.วิ.อ. การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติในการเฝ้าระวังโจทก์ร่วมจึงไม่เป็นไปตามควรแก่กรณีแห่งคดี เป็นการไม่ชอบ

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 91 จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ ระหว่างพิจารณา นายสภณ ผู้เสียหาย ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นอนุญาต ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 (ที่ถูก มาตรา 4 (1) (2) (5) ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83) การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 2 กระทงละ 3 เดือน รวมสองกระทงเป็นจำคุก 6 เดือน และลงโทษปรับจำเลยที่ 1 กระทงละ 10,000 บาท รวมสองกระทงเป็นปรับ 20,000 บาท หากจำเลยที่ 1 ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้รื้อการกำหนดโทษและคุมความประพฤติของจำเลยที่ 2 ไว้มีกำหนด 2 ปี และกำหนดเงื่อนไขในการเฝ้าระวังโจทก์ร่วมโดย

ให้จำเลยทั้งสองชดใช้เงินตามเช็คที่ค้างชำระอยู่แก่โจทก์ร่วมภายในระยะเวลาการกำหนดโทษ โดยให้ชำระทุก 3 เดือน นับแต่วันฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 เป็นต้นไป โดยนำมาวางต่อศาลชั้นต้นหรือโดยวิธีการที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (ที่ถูกมาตรา 56 วรรคสอง) (10) ให้จำเลยที่ 2 ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก 3 เดือน เพื่อสอดส่องตักเตือนให้จำเลยที่ 2 ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้างต้นอย่างเคร่งครัด หากผิดเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานคุมประพฤติรายงานศาลชั้นต้นเพื่อกำหนดโทษแก่จำเลยที่ 2 ต่อไป นอกจากนี้ที่แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น จำเลยทั้งสองฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยทั้งสองว่า ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 กำหนดเงื่อนไขในการเยียวยาโจทก์ร่วม โดยให้จำเลยทั้งสองชดใช้เงินตามเช็คที่ค้างชำระอยู่แก่โจทก์ร่วมภายในระยะเวลาการกำหนดโทษ โดยให้ชำระทุก 3 เดือน นับแต่วันฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 เป็นต้นไป โดยนำมาวางต่อศาลชั้นต้นหรือโดยวิธีการที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคสอง (10) ให้จำเลยที่ 2 ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก 3 เดือน เพื่อสอดส่องตักเตือนให้จำเลยที่ 2 ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้างต้นอย่างเคร่งครัด หากผิดเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานคุมประพฤติรายงานศาลชั้นต้นเพื่อกำหนดโทษแก่จำเลยที่ 2 ต่อไปนั้น ชอบหรือไม่ เห็นว่า เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 กำหนดในการเยียวยาโจทก์ร่วมโดยให้จำเลยทั้งสองชดใช้เงินตามเช็คพิพาททั้งสองฉบับที่ค้างชำระอยู่แก่โจทก์ร่วมนั้น ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองได้โต้แย้งมาโดยตลอดว่าได้มีการชำระหนี้ต้นเงินบางส่วนให้แก่โจทก์ร่วมแล้ว โดยโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของโจทก์ร่วมหลายครั้ง แม้ศาลล่างทั้งสองจะฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองได้ชำระหนี้ต้นเงินตามสัญญาเงินกู้ไปแล้วบางส่วน แต่จำนวนยอดหนี้ที่จำเลยทั้งสองจะต้องรับผิดชอบใช้ให้แก่โจทก์ร่วมมีเพียงใดนั้น โจทก์ร่วมจะต้องไปฟ้องร้องบังคับกันเป็นคดีแพ่งต่างหาก ซึ่งในการพิจารณาคดีแพ่งดังกล่าวศาลไม่จำเป็นต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีนี้อันเป็นคดีอาญา เนื่องจากการฟ้องร้องคดีแพ่งดังกล่าวเป็นสิทธิเรียกร้องโดยไม่ต้องอาศัยมูลความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 แต่อย่างใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า คดีแพ่งดังกล่าวมิใช่คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ไม่อยู่ในบังคับบทบัญญัติมาตรา 46 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 ก็มีได้ระบุว่าจำนวนยอดหนี้ตามเช็คพิพาททั้งสองฉบับที่จำเลยทั้งสองค้างชำระอยู่เป็นจำนวนเงินเท่าใด จึงเป็นการยากที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ ดังนั้น ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติในการเยียวยาโจทก์ร่วมมานั้น จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไม่เป็นการสมควรแก่กรณีแห่งคดี เป็นการไม่ชอบ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว กรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้ออ้างอื่น ๆ ในฎีกาของจำเลยทั้งสองอีกเพราะไม่ทำให้ผลแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ฎีกาของจำเลยทั้งสองฟังขึ้น พิพากษาแก้เป็นว่า ไม่กำหนดเงื่อนไขในการเยียวยาโจทก์ร่วมตามที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 กำหนด นอกจากนี้ที่แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 (เสถียร ศรีทองชัย - บดินทร์ ตรีรานุรัตน์ - สิทธิชัย พูนเกษม) นีรชา ชูโต - ตรวท ที่มา : กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา หมายเหตุ สำหรับคดีอาญาที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายด้วยนั้น ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาหรือไม่ เป็นที่รับรู้โดยทั่วไปทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศว่าเพียงความตกลงของจำเลยและผู้เสียหายจะชำระค่าสินไหมทดแทนกัน ศาลย่อมสามารถนำมาพิจารณาเป็นเหตุบรรเทาโทษ (ป.อ. มาตรา 78) และสามารถนำมาเป็นเหตุผลในการรอกำหนด

โทษหรือรอการลงโทษ (ป.อ. มาตรา 56) ได้ อย่างไรก็ตาม กรณีที่จำเลยและผู้เสียหายยังไม่ได้ตกลงกันหรือไม่สามารถตกลงกันในส่วนค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายได้ จึงยังมีข้อพิพาททางแพ่งที่จะต้องมีการพิสูจน์ความรับผิดชอบและจำนวนค่าเสียหายกันต่อไป ด้วยเหตุนี้ ตราบไคที่จำเลยและผู้เสียหายยังไม่มีข้อตกลงกัน ศาลย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ (probation condition) เพื่อให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายได้ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป โดยเฉพาะประเทศที่ใช้ ระบบประมวลกฎหมายในยุโรป ดังบัญญัติไว้ใน German Criminal Code, Section 46 a: Victim-offender mediation, restitution (Täter-Opfer-Ausgleich, Schadenswiedergutmachung), Swiss Criminal Code, Art. 53 Reparation และ Austrian Criminal Procedure Code, Section 204 Compensation เช่นเดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย ก็บัญญัติรองรับหลักการดังกล่าวไว้ใน มาตรา 56 วรรคสาม (7) ที่ต้องอาศัยหลักความยินยอมหรือความตกลงของคู่กรณีเป็นสำคัญ สำหรับความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนี้หลายประเทศมีการยกเลิกกฎหมายไปแล้ว และประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณายกเลิกเช่นเดียวกัน ประกอบกับคดีอาญาตามพระราชบัญญัติความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ไม่ใช่คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา ส่งผลให้ผู้เสียหายต้องไปฟ้องคดีแพ่งต่างหาก ไม่สามารถที่จะฟ้องหรือร้องขอค่าเสียหายส่วนแพ่งรวมมาในคดีอาญาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 และ 44/1 (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1735/2565) ทั้งศาลที่พิจารณาความผิดส่วนอาญาไม่มีอำนาจก้าวล่วงไปกำหนดให้จำเลยชดใช้เงินที่ค้างชำระตามเช็คอันเป็นส่วนแพ่งโดยอาศัยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคสาม (10) ได้ แม้ว่าศาลจะมีความประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาหรือชำระหนี้ไปพร้อมกับการรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษแก่จำเลย เนื่องจากเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย (restitution) ตามอนุमतราดังกล่าวเน้นมุ่งประสงค์ให้จำเลยเยียวยาผู้เสียหายโดยวิธีอย่างอื่นที่ไม่ใช่การชดใช้ด้วยเงิน เพื่อให้ศาลสามารถรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไปพร้อมกับการเยียวยาผู้เสียหายให้ครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือไปจากการให้ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือการเยียวยาตามมาตรา 56 วรรคสาม (7) ดังนั้น ตราบไคที่ยังไม่มีการยกเลิกความผิดดังกล่าว หากศาลที่พิจารณาคดีอาญาจะใช้ดุลพินิจรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำเลยพร้อมกับความประสงค์ที่จะเยียวยาผู้เสียหายด้วย ย่อมมีทางออกภายใต้กฎหมายเพียงการเรียกผู้เสียหายและจำเลยมาตกลงกันในส่วนของค่าเสียหายเท่านั้น

องค์คณะ

เสถียร ศรีทองชัย · บดินทร์ ตรีนานรัตน์ · สิทธิชัย พูนเกษม

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/888/2567>